

Erdőkezelés fokozottan védett területen

Természetközeli erdőgazdálkodás az Ócsai turjánon

Pilisi Parkerdő Zrt., Ráckevei Erdészet

Mottó:

„Vallom, hogy a megújulásra képes erdőgazdálkodás legértékesebb "beruházása" az ember, aki elszánt kezdeményezőkésszéggel, ésszerű kockázatvállalással, hozzáértő szakmai felkészültséggel és toleráns együttműködési készséggel meg tudja valósítani a kitűzött, időtálló célokat”

(Dr. Madas László a Parkerdő nyugalmazott igazgatója)

Az Ócsai turján területén található erdők a Duna-Tisza közén hajdan kiterjedt láperdők egyik utolsó maradványfoltja. A fenti erdőterületek korábban egyházi és világi nagybirtokosok tulajdonában voltak, akik javarészt tarvágásra és tuskósarjról történő felújításra alapozták a gazdálkodást. A jelenlegi állományok jó része is ilyen módon született az első és második világháborút követő időszakban. A hatvanas évektől a fakitermelések volumene jelentősen visszaesett, a felújítások pedig magról történtek. Ugyanekkor jelentősebb erdőtelepítésekre is sor került. Az 1975-ben létrejött Ócsai Tájvédelmi Körzetben – *a természetvédelmi korlátozások miatt* – a szükséges nevelővágások elmaradtak és az üzemtervezések során a vágásérettségi korokat folyamatosan megemelve, a véghasználatokat sem lehetett elvégezni. A három évtizedes elsősorban a korlátozások eredménye hogy a legyengült tuskósarj állományok műszaki-egészségi szempontból leromlottak, az állományok egy részében megfigyelhető az idős facsoportok összeomlása, a fiatal és középkorú mageredetű korosztályokból kevés található a területen.

A természetes erdőtársulások fennmaradását jelenleg az alábbi tényezők veszélyeztetik:

- nagyterületű, jelentősen túltartott tuskósarj eredetű faállományok,
- az idős kiritkuló állományokban az invazív fafajok megjelenése;
 - o Amerikai kőris, zöldjuhar, bálványfa, akác;
- a lápterület folyamatos szárazodása,
 - o természetes szukcesszió, csapadékmennyiség csökkenése, sóderbányászat,

Az erdőkezelés célja a természetes erdőtársulások megőrzése érdekében:

Vegyes korosztályösszetételű, mageredetű, a termőhelynek megfelelő őshonos fafajösszetételű elegyes erdők létrehozása a természetes folyamatokra alapozva, az invazív fafajok tudatos, fokozott visszaszorításával.

Főbb erdőtársulások az Ócsai turjánon:

Égeres láperdők:

A Pilisi Parkerdő Zrt. Ráckevei Erdészete az Ócsai turján területén kb. 90 ha mézgás éger állománnyal rendelkezik, melynek döntő hányadán nem végzünk erdőkezelést (*erdőrezervátum magterület, illetve a Pilisi Parkerdő Zrt. és a Duna-Ipoly Nemzeti Park megállapodása alapján*).

A terület kisebbik hányadán a Ráckevei Erdészet a Természetvédelmi Hivatal által az égeres láperdők felújításokra megadott irányelveit az alábbi kiegészítésekkel, módosításokkal alkalmazza:

Az éger faállományok felújítása kisterületű tarvágást követően helyi származású szaporítóanyaggal, mesterséges módon történik. A felújítások során a kőris természetes úton jelenik meg, míg egyéb, a természetes erdőtársulásnak megfelelő fafajok mesterségesen elegyíthetőek (feketenyár, fehérfűz, rezgőnyár, zselnicemeggy, eper, stb.).

Kocsányos tölgyesek:

Az Ócsai turján területén a hatvanas években kb. 40 ha kőris elegyes kocsányos tölgyes telepítésére került sor, melyek koruk, egészségi állapotuk alapján alkalmasak a szálaló üzemmódban történő kezelésre.

A turján más területein a kocsányos tölgy elszórtan elegyben fordul csak elő, melyek megőrzésére, kíméletére törekszik az erdészet.

Ócsai nemesnyarasok

Az Ócsai turjánon korábban nemesnyarasok telepítésére is sor került, melyek döntő hányadát már sikerült a termőhelynek megfelelő, őshonos fafajokból álló, elegye erdőkké átalakítani.

A nemesnyarasok felújítása az égeresekhez hasonló technológiával történik.

(Erre látunk példát az 1. és 5. megállóknál, az Ócsa 3/A1 és 7/E erdőrészekben.)

Kőrises láperdők

Az Ócsai turján területén a Ráckevei Erdészet kezelésében kb. 200 ha kőrises láperdő, melynek kétharmada idős tuskósarj, harmada pedig fiatal és középkorú mageredetű faállomány. A fiatal mageredetű kőrisesek jelentős része a nemesnyár faállományok véghasználatát követő fafajcsere eredménye.

Erdészetünk törekszik a kőrises láperdők kora, műszaki-egészségi állapota alapján a leginkább természetközeli erdőkezelést alkalmazni, így a lehetőségekhez mérten csoportos bontóvágást, csoportos szálaló vágást, illetve csoportos szálalást végzünk.

(Erre látunk példát a 2-4. megállóknál, az Ócsa 16/B, Dabas 46/G és 48/A erdőrészekben.)

Terepi bemutató:

1. Állomás: Ócsa 3/A1 erdőrészlet 2,9 ha

A területen korábban nemesnyár faállomány állt, melynek véghasználatára 2002/2003. év telén került sor. A fakitermelést követően megtörtént a terület mesterséges, csemetével történő felújítása az üzemtervi előírásnak megfelelően kőris és éger fafajokkal. A kőris újulat természetes úton időközben oly mértékben megjelent a területen, hogy a mai állomány gerincét már a természetes újulat alkotja. Az erdőfelújítás befejezésére 2006-ban került sor, a befejezett ápolások során az invazív fafajok visszaszorítása a cél. A területen 5 év leforgása alatt őshonos, természetszerű erdőt alakítottunk ki.

2. Állomás: Ócsa 16/B erdőrészlet 12,98 ha

Az erdőrészletben 2007. év januárjában, kimagasló kőris magtermést követően került sor az első bontásra. A bontás során döntően a korábban elmaradt nevelővágások következtében meglévő alá- és közbeszorult egyedek kitermelése történt meg. A bontás erélye nem érte el az üzemtervben tervezettet. A következő beavatkozásra a már meglévő újulatcsoportok megerősödését követően csoportos jelleggel kerül sor. Hazánkban korábban nem fordult elő magyar kőrises láperdők természetes mageredetű felújítása, hanem tarvágás utáni sarjaztatás,

vagy mesterséges felújításra került sor. A természetes felújítás során a felújult foltokat lassan kisebb csoportok formájában fokozatosan kell felszabadítani, így a tájkép védelme és a folyamatos erdőborítás elve is előtérbe kerül.

3. Állomás: Dabas 46/G erdőrészlet 4,18 ha

Az erdőrészlet első bontására 2006. év februárjában került sor. A fahasználat során megtörtént az erdőrészlet szegélyét alkotó nemesnyár fasor kitermelése, illetve a már meglévő két újulatfolt csoportos felszabadítása. A bontás mértéke nem érte el az üzemtervben tervezettet. A bontást követően a természetes újulat gyors növekedésnek indult, átlagos magassága mára 3-4 méter. Az erdőszet a biológiai sokféleség fokozása érdekében természetes újulatba mesterségesen helyi szaporítóanyagból nevelt mézgas éger csemetéket elegyített. Az idei pótterv keretében tervezi az erdőszet a következő újulatfolt csoportos bontással történő felszabadítását.

4. Állomás: Dabas 48/A erdőrészlet 7,32 ha

Az erdőrészlet bontására 2007. tavaszán került sor, melynek keretében az idős szürkenyarak kitermelése történt meg, a kőrisekben csak egészségügyi jelleggel történt fahasználat (a kitermelt faanyag 85%-a volt hazainyár, 15%-a pedig kőris). A bontást követően sűrű szürkenyár gyökérsarj újulat jelent meg, melybe kb. 10% eréllyel vegyülnek a fiatal mageredetű kőrisek. Fontos erdőművelési kérdés, hogy milyen mértékben törekedjünk a kőris újulat megsegítésére.

5. Állomás: Ócsa 7/E erdőrészlet 0,48 ha

A korábbi nemesnyár állomány kitermelése 2007. év végén történt meg. A kíméletes fakitermelés során nagy hangsúlyt fektettünk a meglévő 5-15 cm átmérőjű kőris egyedek és a kőris természetes újulat megóvására. Az erdőfelújítás során csak az elegyfajok ültetésére került sor. Az elvégzett beavatkozást követően pár év múlva a terület a környező állománnyal együtt egyfajta szálalóerdő képet fog mutatni.

Jegyzetek: